

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 24 febr. 1890, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 1 i förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845.

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnda kammare af herr *J. P. Jansson* i Saxhyttan afgifven motion, n:o 26, så lydande:

»I kongl. förordningen den 20 november 1845 föreskrifves, som bekant, åtskilliga särskilda åtgärder, hvilka skola iakttagas för att lösören, hvilka sålts, men förblifva i säljarens vård, må kunna fredas från utmätning för säljarens skuld. Underlåtenhet af någon bland de sålunda föreskrifna åtgärderna medför förlust af den säkerhet, som köparen genom aftalet velat bereda sig, och den försålda egendomen kan utmätas för säljarens skuld såsom en honom fortfarande tillhörig egendom. Afsigten med dessa inskränkande föreskrifter är tydligen att skydda säljarens borgenärer mot förlust genom dylika lösöreköp.

Men i ett fall — och detta ett ganska viktigt — bereder förordningen borgenärerne intet skydd. Om nemligen säljaren försättes i konkurs, förblir en lösöreköpsafhandling gällande gent emot konkursboet, äfven om med densamma icke så förfarits som i 1845 års förordning föreskrifves. Meningarne hafva visserligen varit delade derom, huru förordningen härutinnan bör tolkas. Så har professor *E. V. Nord-*

ling i sin afhandling om lösöreköp (andra upplagan, sidd. 72 och 73) bestämdt uttalat den åsigt, att konkurs i detta afseende bör anses lika som utmätning. Men i praxis har en motsatt åsigt gjort sig obetingadt gällande (se bland annat två af högsta domstolens år 1883 meddelade domar, införda i nytt juridiskt arkiv, årg. 1883, sid. 78 och sid. 164).

Då emellertid enligt min uppfattning, som äfven af erfarenheten bestyrkts, lagstiftaren har lika stor anledning att föreskrifva särskilda försigtighetsmått för att ett lösöreköp skall blifva bestående gent emot borgenärerna i säljarens konkurs, som då fråga är om egendomens fredande mot utmätning, tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen för sin del behagade antaga följande ändrade lydelse af § 1 i förordningen den 20 november 1845:

Den, som tillhandlar sig lösören, och tillåter, att desamma få i säljarens vård kvarblifva, bör, så vida de skola fredas från utmätning för säljarens skuld och från att tagas i anspråk såsom tillgång i säljarens konkurs, upprätta skriftlig afhandling — — — — —
— — — — — dess protokoll företes.»

I den svenska rätten gäller, beträffande köp af lös egendom, otvifvelaktigt den grundsats, att eganderätten öfvergår genom sjelfva köpeaftalet, utan att den försälda egendomen behöfver från säljaren till köparen öfverlemnas. Tillämpningen af denna grundsats har dock underkastats en inskränkning genom den i förordningen den 20 november 1845 meddelade föreskrift, att den, som tillhandlar sig lösören och tillåter att desamma få i säljarens vård kvarblifva, bör, så vida de skola fredas från utmätning för säljarens skuld, iakttaga åtskilliga, i förordningen närmare angifna formaliteter. Anledningen till denna undantagslagstiftning har, såsom nogsamt framgår af de förhandlingar och lagstiftningsförsök, som föregingo densamma, varit nödvändigheten att söka stäfja de mer eller mindre svikliga tillställningar, som med stöd af ofvan anförda rättsgrundsats allt allmännare förekommit. En gäldbunden person kunde i all tysthet försälja hela sin lösegendom, så att, då utmätning för hans skuld försöktes, den egendom, ur hvilken utmätningssökanden ansett sig kunna påräkna godtgörelse för sin fordran, befans tillhöra en annan och följaktligen icke kunde för säljarens skuld utmätas.

De genom förordningen den 20 november 1845 föreskrifna formaliteter afsågo hufvudsakligen att åt aftal af ifrågavarande art gifva så-

dan offentlighet, att säljarens borgenärer ej kunde eller åtminstone ej behöfde vara okunnige om dess tillvaro.

Bestämmelserna i 1845 års förordning hafva under senare tider af domstolarne ansetts ega tillämpning endast i fråga om utmätning, men icke i det fall, att säljaren afträder sin egendom till konkurs, en lagtolkning, som har stöd i förordningens ordalydelse.

Nu gällande konkurslag söker att förhindra, det en borgenär skall kunna på bekostnad af de öfrige borgenärernes rätt hos en insolvent person uttaga hela sin fordran, och stadgar för sådant ändamål att borgenär må söka, att gäldenärs egendom skall afträdas, om verkställighet af utmätning, hvarigenom all gäldenärens kända egendom skulle medtagas, blifvit för annans fordran sökt. Det är då föga följdriktigt att, såsom med nuvarande lag och lagtillämpning är händelsen, en borgenär, som medelst utmätning söker uttaga sin fordran ur lös egendom, den gäldenären genom lösöreköp velat bevara åt sig och någon honom nära stående, skall, derest ej vissa formaliteter hunnit iakttagas, utfå fordringen, om den utsökes af honom allena, men både han och öfrige borgenärer blifva lottlöse, om konkurs mellankommer; och en sådan lag torde innebära en vägledning för gäldenärer att skapa konkurser, der det ej är fråga om att bereda alla borgenärer lika rätt utan endast att åt gäldenären vinna förmånen att sitta i ostörd besittning af sitt bo. Exempel på fall, då denna vägledning begagnats på ett för den allmänna rättskänslan ganska kränkande sätt lära icke saknas.

Något verkligt skäl för den skilnad, som i förevarande afseende eger rum mellan utmätning och konkurs synes så mycket mindre förefinnas, som konkursen ju kan anses och i flere afseenden medför samma verkan som en utmätning af all gäldenärens egendom.

Lagutskottet anser därför, lika med motionären, att en lagstiftningsåtgärd bör vidtagas i syfte att göra bestämmelserna i 1845 års förordning tillämpliga äfven i det fall, att säljaren afträder sin egendom till konkurs. Tydligen bör lika litet i detta fall som i fråga om utmätning den omständighet, att de föreskrifna formaliteterna iakttagits, afskära vederbörande, hvars rätt kan vara deraf beroende, från möjligheten att förebbringa bevisning om svek vid köpeaftalets ingående. Likaså bör ock återvinningstalan på grund af 36 § konkurslagen kunna väckas, om förhållandena dertill föranleda.

På dessa skäl får utskottet, som ansett sig icke böra nu framlägga något formuleradt lagförslag i ämnet, hemställa,

att Riksdagen ville, med anledning af herr J. P. Janssons förevarande motion, i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag, hvarigenom stadgas, att förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård qvarblifva, den 20 november 1845 skall vara tillämplig jemväl i det fall, att säljaren försättes i konkurstillstånd, så att, derest beträffande sådana lösören icke före konkursens början vidtagits de i nämnda förordning föreskrifna åtgärder, egendomen skall räknas till konkursboet.

Stockholm den 24 februari 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af herrar *Bergström, Hasselrot, Fröberg, grefve Klingspor och Lundin.*
